

GEOPOLITIKAI KONTINENS- VÁNDORLÁS

ÁTALAKULÓ GEOPOLITIKAI VILÁGREND

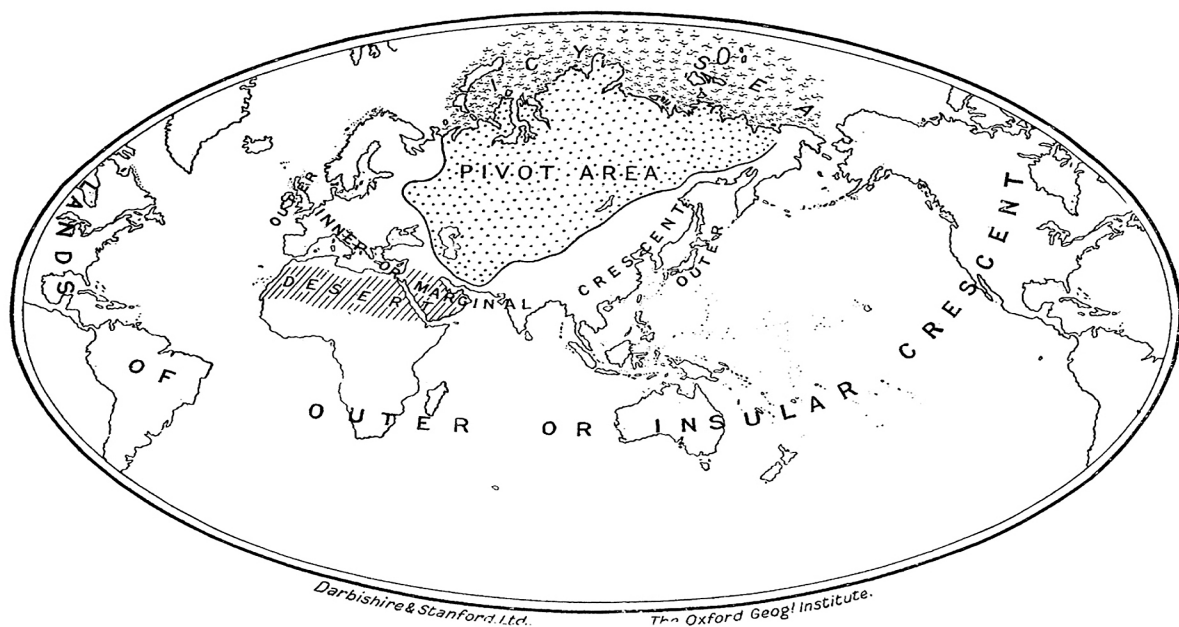
C S I Z M A D I A N O R B E R T

Hogyan változik világunk a 21. századi új világrendben, hogyan változnak meg a geopolitikai erővonalak, és merre a tart a világ gazdasági gravitációs pontja? Milyenek a 21. századi térképeink? Miért fontos az, hogy a korszakunk megatrendjeit a földrajzon keresztül érthessük meg? Ezek a legfőbb kérdések. Új együttműködések, új szereplők, új gondolkodási formák, új megoldások, új értékrendek kezdtek kialakulni, a korábbi centrumok perifériára kerültek, és a korábbi perifériák válnak centrumokká. A 2010-es évektől kezdődően a globalizáció új korszakába lépett, mégpedig a technológia, a tudás korszakába. *Az új korszakok születése mindig a peremvidékeken történik.* Ahhoz, hogy megértsük ezeket az összefüggő és komplex folyamatokat, a földrajzhoz kell fordulnunk! Új térképekre van szükségünk, amelyek legfontosabb jellemzői az összekapcsoltság, a komplexitás, a fenntarthatóság, azok is egy formálódó eurázsiai világrendben. Egy hosszú távon fenntartható eurázsiai korszak, amely komplex és összekapcsolt. Az 500 éven át tartó atlanti korszakot egy új eurázsiai korszak követi, és a geopolitikai folyamatokat a geoökonómiai folyamatok váltják fel, ahol a piacokért folyik a verseny, amely a kereskedelem nyelvén, de a háború logikája szerint zajlik. A világgazdaság pólusa ismét kelet felé tolódik, és amíg a 19. század a Brit Birodalom, a 20. század pedig Amerika korszaka volt, úgy – ahogy Parag Khanna fogalmaz – a 21. század egyértelműen Ázsia évszázada lesz. Európa és Ázsia összekapcsolásával eurázsiai korszak van születőben, ahogy ezt történt évszázadokkal ezelőtt is. A térségeket összekötő kaputárségek kiemelt szereplőkké válhatnak a jövőben. A 21. században az összetartó Eurázsia kulcsfontossággal fog bírni az alakuló új világrendben.

EURÁZSIAI KORSZAK

Eurázsia egy természetföldrajzi, geológiai kifejezés, lemeztektonikai értelemben azt az összefüggő Eurázsiai-lemezt jelenti, mely *a legnagyobb összefüggő terület Földünkön*, mintegy 55 millió km² kiterjedésű, és Földünk felszínének 36,2 százalékát jelenti. A geológiai újidőszakban délről nálánál kisebb kőzetlemezek (arab, indiai kőzetlemezek) kapcsolódtak Euráziához, létrehozva a leghosszabb kelet–nyugat irányú Eurázsiai-hegységrendszert a Pireneusoktól egészen a Himalájáig. Eurázsia területén él a világ lakosságának kétharmada, több mint 5 milliárd fő.

Eurázsia 9 ezer km hosszúságú összefüggő természetföldrajzi egység. Az északi szélesség 40–50. foka között a Kárpát-medencétől egészen a Csendes-óceánig, egy összefüggő, többezerkilométeres sztyeppeövezet található, ami

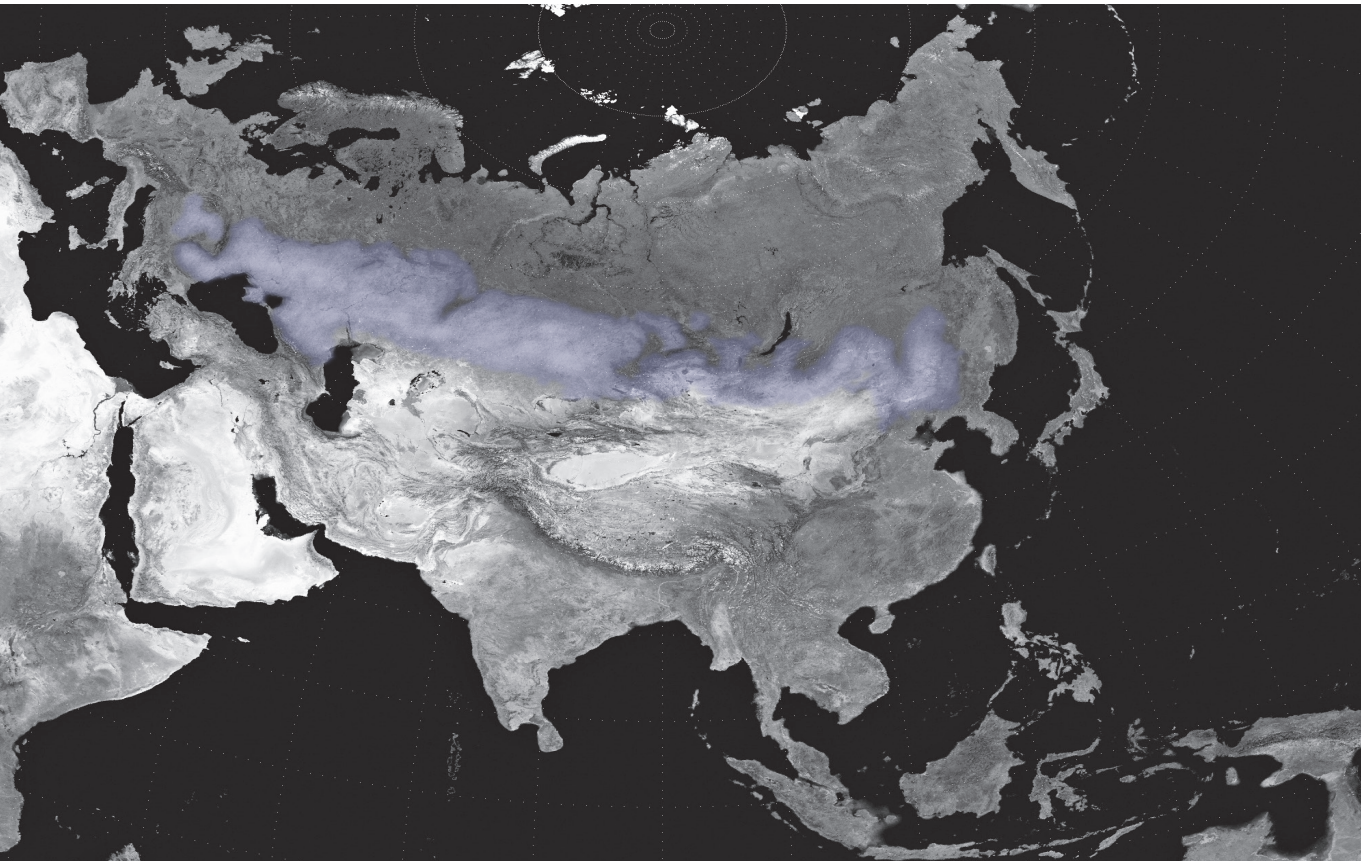
THE NATURAL SEATS OF POWER.
Pivot area—wholly continental. Outer crescent—wholly oceanic. Inner crescent—partly continental, partly oceanic.

átjárható és termékeny táptalajú folyamközökkel rendelkezik. Ez a Puszta-útvonal, amely kapcsolatot jelentett már az ősi Selyemút folyamatos kelet–nyugati irányú kapcsolódásához. Elena Kuzmina *The Prehistory of the Silk Road* című könyvében az írja, hogy az ősi Selyemút fő útja a sztyeppén át vezetett Kína és a Kárpát-medence között. Grandpierre Attila kutatásai alapján az ősi Selyemút fő útvonalának egyik pólusát a Kárpát-medence, a másikat Kína adta. Ez az ősi Selyemút volt a színhelye az akkori korszak legfontosabb innovációinak és technológiáinak, a fejlett mezőgazdaságnak, az öntözéses földművelésnek, a fémművességnek, valamint a fejlett fazekasságnak. Kína *yin-yang* jelképe szerte megtalálható volt ezen az útvonalon. A Kárpát-medencétől a Csendes-óceánig tehát egy összekapcsolt, ősi, természetes világnézet uralkodott, amelyben a legmagasabb érték az egyetemes élet volt, amely családalapú, közösségre épített és természetközeli.

Az Euráziával kapcsolatos geopolitikai és geostratégiai koncepciók közül a legfontosabb Halford J. Mackinder brit földrajztudós elmélete volt, aki munkássága során a földrajz világpolitikára gyakorolt hatását magyarázta, ezek a *pivot area*, a *heartland*, valamint a *lenaland* elméletek. Fő elmélete középpontjában Eurázsia állt. Az Eurázsia felett gyakorolt hatalom világhatalmi pozíció kulcsa, vagyis „akié Európa keleti fele, az uralja a szívtájékot. Akié a szívtájék, azé a világsziget. Akié a világsziget, azé a világ.” Zbigniew Brzezinski a *Nagy sakktabla* című munkájában ehhez igen hasonlóan pedig a következőket írja:

„A geopolitikai szempontból tengelyszerepet betöltő Eurázsia a legnagyobb földrész a világon. Egy Euráziában vezető szerepet játszó hatalom a világ három legfejlettebb és gazdaságilag legtermékenyebb régiójából kettőt az ellenőrzése alatt tarthat. Elég egyetlen pillantást vetni a térképre, hogy lássuk, az Eurázsia feletti ellenőrzés szinte automatikusan az Afrika feletti uralmat is jelenti [...] A világ lakosságának mintegy 75 százaléka él Euráziában, és itt összpontosul a világ anyagi javainak nagy része is, részint vállalatokban, részint a föld felszíne alatt. [...] Az Egyesült Államok után következő hat legnagyobb gazdaság és hat legnagyobb fegyvervásárló állam szintén itt található. Euráziában vannak – egy kivételével – az atomfegyverekkel rendelkező, de azt nyíltan nem vállaló országok is. A világ két legnépesebb, regionális hegemóniára és globális befolyásra törekvő országa is Euráziában fekszik.”

Világsziget – Halford J. Mackinder ábrázolása Euráziáról
(*The Geographical Journal*, 1904. április, 435. oldal)

Övezet –

Az eurázsiai sztyeppe kiterjedése
(Wikimedia Commons)

A történelem nem ismétli önmagát, azonban vannak ciklusai, ahol az idő- és térbeli mintázatok nagyon hasonlítanak egymásra. Ilyen ciklusok például a 60 éves Kondratyev-ciklusok, az 50 és 80 éves ciklusok, valamint a hosszú távú, 250, továbbá az 500 éves nagyciklusok (szoláris ciklusok). Ha megvizsgáljuk, hogy a történelem során hogyan változtak a civilizációs korszakok, azt látjuk, hogy keletről indulva nyugat felé először az ázsiai folyamközi civilizációk voltak kiemelkedők, amelyek a kőzetlemezek pereménél alakultak ki, majd a belső földközi-tengeri népek felemelkedése következett az ókori Görögországgal, később a Római Birodalom korszakával. A középkor kezdetekor a gazdasági fejlődés a tengerekről a szárazföldekre tolódott, és mind Európában, mind Ázsiában a Selyemút mentén fekvő városok felemelkedését eredményezte. A Selyemút mint kereskedelmi útvonal a 11. és 15. század között virágzott. A 15. század végén, a reneszánsz korszakban egyre fontosabbá vált a hajózás, s szükség volt az új útvonalakra, új nyersanyagokra. 1492-től, a nagy földrajzi felfedezésektől, de különösen Vasco de Gama útjától kezdve kialakult egy újabb, 500 éven át tartó atlanti korszak. Azok az országok, amelyek közel voltak az Atlanti-óceánhoz, felemelkedtek, míg a belső szárazföldi területek egyre jobban háttérbe szorultak. A különböző kereskedelmi társaságok (először a portugál és spanyol, majd később a holland, a francia és a brit) egyre több területet gyarmatosítottak a Távol-Keleten, az ópium elterjesztésével és kereskedelmével Kína és Ázsia gazdasága hanyatlani kezdett. Majd a kétezres évek elején Ázsia keleti része gyors felemelkedésnek indult, és 2013-tól az Övezet és Út kezdeményezésnek (Belt and Road Initiative, BRI) köszönhetően a fejlődés tengelye a tengerekről újfent a szárazföld felé tolódott. Eurázsia szerepe a jövőben egyre jobban felértékelődik.

Danny Quah, a szingapúri National University of Singapore Lee Kuan Yew Public School vezetője által írt *The Global Economy's Shifting Centre of Gravity* tanulmányában a világgazdaság súlypontjának változását modellezi a földfelszínen. Számításához a Föld összes megtermelt bruttó hazai termékének összértékét és a világ egymillió lakos fölötti városi agglomerációit vetette össze.

Eredményként azt kapta, hogy míg 1980-ban a világgazdaság gócpontja az Atlanti-óceán közepén helyezkedett el, addig a 2020-as évtizedre a világgazdaság súlypontja pontosan India és Kína között fog elhelyezkedni. A változás mértéke mintegy 9300 kilométeres eltolódást jelent! A portugál író és politikus, Bruno Maçães *Eurázsia hajnala* című könyvében azt írja, hogy ez a korszak már nem Ázsia és nem Európa korszaka lesz, hanem egyértelműen Euráziáé. Maçães szerint a korszakváltás nemcsak a korábban megosztott Európa újraegyesülését hozza el, hanem az öreg kontinens Ázsiával való szorosabb összekapcsolódását is. Ebben kiemelkedő szerepe van Kínának, amely a múlt század végén nyitotta meg gazdaságát, mára pedig az Övezet és Út kezdeményezés révén hozza létre az új földrajzi entitást, Euráziát, „a szuperkontinent, amely Lisszabontól egészen Sanghajig vagy akár Jakartáig tart”. Robert D. Kaplan *Marco Polo világa visszatér* című könyvében ugyanehhez kapcsolódóan úgy fogalmaz, hogy Eurázsia utak, vasutak, gázvezetékek, optikai kábelek formájában egyesül, és felülírja a régi területi kategóriákat, mint Közép-, Kelet- vagy Dél-Ázsia. A globalizáció, a technológiai fejlődés és a földrajz együttes hatásának köszönhetően az eurázsiai szuperkontinens változékony, cseppfolyós, de megfogható egységgé válik. Eurázsia pedig olyan értelmet nyer, amellyel korábban nem rendelkezett, így voltaképpen minél jobban gyengül Európa, annál erősebb lesz Eurázsia.

Eurázsia infrastrukturálisan, kereskedelmileg, pénzügyileg tehát összekapcsolódik. Ez egy olyan világ, amit a 13. századi utazó, Marco Polo is megismert. Kína „nagy stratégiája” felismerte, hogy a kereskedelem jobb fegyver a kardnál, csakúgy, mint a *Pax Mongolica* tette, amely képes volt uralni Eurázsia multikulturális egészét. A szuverenitások megsokszorozódhatnak, a városállamok virágoznak, mint Szingapúr, Dubaj vagy Marco Polo idején Bukhara. Ami egyszer már működött, újra megismételhetővé válik. Peter Frankopan *New Silk Road* című művében szintén azt írja, hogy egy új eurázsiai szuperkontinens alakul ki. David Gosset pedig egy új reneszánsz korszakról, pontosabban egy új kínai reneszánsz korszakról ír a BRI-program megvalósításával. A földrajz ismét a középpontba került! Új földrajzi és közgazdasági gondolkodásra van szükség, hosszú távú fenntartható közgazdasági gondolkodásra, amely eurázsiai és amely a fúziókra épít.

Zhouying Jin 2018-ban megjelent *The Future of Humanity* című könyvében egyenesen arról ír, hogy az ún. kemény és puha technológia ugyanúgy egészíti ki egymást, ahogy a kínai filozófiában és gondolkodásban a *yin* és a *yang* elvei. A globális civilizáció legfontosabb célkitűzése a fenntartható fejlődésre és növekedésre való áttérés a zöld technológiák, a mesterséges intelligencia és a gyártási technológiák alkalmazásával.

Ahogy a globális városok hálózatokat alkotnak, úgy az összekapcsoltság és a komplexitás korában az Új Selyemút, az Övezet és Út kezdeményezés is. Kína hosszú távú stratégiájának lényege, hogy a világgazdaság tengelyét ismét visszahelyezze az óceánokról a szárazföldre, s ezzel helyreállítsa és újjáépítse Eurázsia egykori gazdasági, politikai és kulturális szerepét. Az Új Selyemút valójában komplex hálózatként értelmezhető, amely időben és térben rugalmasan bővíthető. Állami, gazdasági intézmények, országok és városok összefogása, egy együttműködésen alapuló békés felemelkedés és *win-win* kapcsolatok hálózata. Az Új Selyemút köti össze azokat a szereplőket, amelyek a globalizáció új szakaszát alkotják: ez a világ GDP-jének mintegy 40 százalékát, a Föld lakosságának 70 százalékát öleli fel. Az egykori Selyemút mindig is fontos volt a történelem során, négy birodalmat kötött össze, és az adott korszakok legfontosabb termékeit, technológiai újdonságait, innovációit és tudását szállította, az út mentén minőségi termékek cseréltek gazdát. A Selyemút nemcsak infrastrukturális hálózatokból, de tudásmegosztásból, az emberek közötti kapcsolatokból, kulturális, pénzügyi és technológiai együttműködésekéből is áll. Az Új Selyemút (a BRI gerince) egyben a világtörténelem legnagyobb beruházása is. Tengeri útvonalak és szárazföldi gazdasági folyosók összefüggő hálózata. Ezért ha figyelmesen nézzük az Új Selyemút hálózati térképeit, nyilvánvaló, hogy az Amerikai Egyesült Államok geopolitikai célja megakadályozni, hogy összekapcsolódjanak ezek a hálózatok. Az Európai Unió Oroszország elleni gazdasági

Eurázsia szuperkontinensként kapcsolódik össze

szankcióival például éppen a legfontosabb Eurázsiai földhíd kapcsolata szűnhet meg. Ahogy azonban a természetben is, amikor elvágják egy folyó valamely ágát, és egy másik ág erősödik meg, ugyanezt látjuk az ún. Középső folyosó meg erősödésével. Az Övezet és Út kezdeményezés keretében kiépülő infrastrukturális hálózatok főbb csomópontjai átrajzolják az egyes térségek jelentőségét is, és új központok jelennek meg.

A MULTIPOLÁRIS VILÁGREND FÖLDRAJZA

A 21. század fontos geopolitikai folyamata az, melynek révén a korábbi egypólusúból többpólusú, multipoláris világrend van kialakulóban. A geopolitikai verseny átalakítja a globális gazdaságot és a globális erőviszonyokat.

Ma a világunk 36 regionális téregységre bontható. Ezen belül két globális geopolitikai erőter van: Amerika és Eurázsia, ezen belül a két fő nagyhatalmi geopolitikai vezető állam (azaz a szuperhatalmak) Kína és az Amerikai Egyesült Államok. Rajtuk kívül mintegy 16 regionális hatalom adott: Ausztrália, Brazília, Dél-Afrikai Köztársaság, Dél-Korea, Egyesült Királyság, Franciaország, India, Irán, Izrael, Japán, Németország, Olaszország, Oroszország, Svédország, Szaúd-Arábia és Törökország. A geopolitikai régiók közül kiemelkedő fontosságúak a kapurégiók, mint Délkelet-Ázsia, benne az ASEAN országaival, Közép-Ázsia országai, a Perzsa-öböl országai, Közép-Európa és Közép-Amerika. A kaputárségek azért is kiemelkedően fontosak, mert itt találhatóak a meglévő

**többközpontú,
nagytereken alapuló
világrend**

és potenciális regionális pénzügyi központok. Végül 64 globális városi *hub*központról kell beszélnünk, amelyek egy-egy adott nemzetállam területén találhatóak, és a geopolitikai erőterek fontos részei, csomópontjai. A 64 globális városi csomópont közül Latin-Amerikához 5, Afrikához és Ausztráliához 3-3 tartozik. Tizenkettő az észak-amerikai területekhez, 41 az eurázsiai kontinenshez (ezen belül 20 található Ázsiában és 21 Európában).

A többközpontú világrendben nemcsak az országok számítanak, hanem a regionális együttműködésből létrejött térségek és a gazdasági és geostratégiai erőközpontok, globális csomópontok és globális városok, amelyek az összekapcsoltság által új értelmet nyernek.

A többközpontú világban a középhatalmaknak egyre nagyobb befolyása lesz a világgazdasági és politikai folyamatokra, különösen, ha regionális szervezeteket alkotnak, mint amilyen a BRICS vagy a Sanghaji Együttműködés Szervezetének országai.

A BRICS-országokat Brazília, Oroszország, India, Kína, a Dél-afrikai Köztársaság, újabban pedig az Egyesült Arab Emírségek, Egyiptom, Etiópia és Irán alkotják, de egyre több ország kéri csatlakozását. Azerbajdzsán hivatalos kérvényt terjesztett elő, hogy csatlakozhasson a BRICS-hez, ahogy Törökország is teljes jogú tagságért folyamodott. A BRICS a kétezres évek második felében alakult intézményesített államsoporttá, hogy összefogja a felemelkedő gazdaságokat. 2020 óta a BRICS-államok világgazdasági növekedéshez való hozzájárulása már meghaladja a G7-államokét, így a BRICS az átalakuló világrend meghatározó globális intézményé válik. A BRICS-csoport jelenlegi országai a globális GDP negyedét, a világkereskedelem kétötödét, a világ népességének közel felét alkotja együttvéve. Szaúd-Arábia hivatalos csatlakozása esetén pedig a világ földgáztermelésének mintegy 32 százalékát, a nyersolajtermelésnek 43 százalékát fogja adni. Az eredeti tagállamok a ritkaföldfém-ásványok globális készleteinek 73 százalékával rendelkeznek.

A szervezet Eurázsia területén egy másik jelentős eurázsiai együttműködési szervezettel, a Sanghaji Együttműködési Szervezettel (Sanghai Cooperation Organization, SCO) is egyre jobban összekapcsolódik. 2001-ben Kazahsztán, Kirgizisztán, Kína, Oroszország, Tádzsikisztán és Üzbegisztán által létrehozott Sanghaji Együttműködési Szervezet célja elsősorban a régió biztonságának garantálása, a politikai és gazdasági együttműködés fokozása volt. A Sanghaji Együttműködési Szervezet részesedése a globális kereskedelemről a 2001-es 5,4 százalékról húsz év alatt 17,5 százalékra emelkedett. Ebben a többközpontú

világrendben tehát már nemcsak a két globális hatalom számít, hanem a regionális középhatalmak, valamint a kaputárségek országai is.

A világunk nemcsak, hogy többpólusú, de egyben hálózatos is. A fúziók és hálózatok korszakában élünk, a fő kérdés az, hogy egy adott földrajzi hely hogyan kapcsolódik a világ többi részéhez. A hálózati csomópont és az összekapcsoltság a legfontosabb geopolitikai és geoökonómiai versenyképességi tényező. S ha az adott földrajzi csomópont rendelkezik vízióval és jövőképpel, valamint a tudásra, a technológiára és a jövőre koncentráll, akkor új regionális vagy akár globális központ is válhat belőle. Ma éppen az infrastrukturális vonalak (és ezáltal az összekapcsolódás) jelentik a legfontosabb vonalakat a térképeinken. Ezzel kapcsolatban Parag Khanna a következőket jelentette ki 2017-ben Budapesten:

„Ha csak az infrastruktúrát figyeljük meg, akkor láthatjuk azt, amit építünk, azt azonban nem, hogy milyen hatással van mindez a világ többi részére. Éppen ezért a 21. században háromféle földrajzot kell tanulnunk, ha igazán szeretnénk megérteni, mi történik körülöttünk: természetföldrajzot, politikai és gazdaságföldrajzot és funkcionális földrajzot. Minden régió számít, hiszen a régió a hálózat része. A világ egyre összetettebbé és komplexé válik, és tisztában kell lennünk az összekapcsoltság, a regionalizmus és más olyan erők értékével, amelyek a világot sokkal inkább formálják, mint a hagyományos geopolitikai elméleteink, amelyek csak a területen, a nagyságon és a katonai erőn alapultak.”

A helyek fúziója, azaz a geofúzió egyszerre jelenti a földrajz szintézisét, egyszerre hoz létre újat a földrajzban a gazdaságpolitika, a közgazdaságtan, a technológia, a dizájn és a vizualizáció egyidejű használatával. A geofúzió a hálózatok geopolitikája és a geopolitika hálózata. A geofúziós térképek a legkülönbébb területekről alkotnak újfajta látásmódot, térképek segítségével magyarázva a geopolitikai, geoökonómiai összefüggéseket. A geofúziós komplex térképi ábrázolási módoknál egyaránt megjelennek a konnektivitási tényezők, az infrastrukturális és tudáshálózatok, a földrajzi csomópontokban, azaz a *hub*okban a geopolitikai szerkezetekre épülve globális csomópontokat, új típusú értelmezési módot határoznak meg. Így ha egy térképen ábrázoljuk a 21. század új geofúziós ökoszisztémáját, egészen meglepő, új eredményt kapunk: kirajzolódnak az új, többközpontú világrend gazdasági, kereskedelmi, geopolitikai,

Nagyterrend –

A Föld kontinenseinek
külső-belső összeköttetése
(Scienc-Metrix, Scimago Lab)

kulturális erőterei. A legfontosabb cél, hogy ezt a világrendet hosszú távon fenntarthatóvá tegyük.

A 21. század a kreativitás, a tudás évszázada lesz. Azok az országok, amelyek nem tudják a tudást kitermelni, kénytelenek lesznek megvásárolni azt. A nagy kiterjedésű államokkal szemben, amelyek elsősorban a természeti és fizikai tényezőkre építenek, a kis országoknak, különösen azoknak, amelyek szűkölködnek a természeti erőforrásokban, a tudásukban kell nagyra válniuk. Érdeemes megnézni a tudományos kutatási együttműködések kapcsolati hálóját, és rögtön egyértelművé válik, hogy Ázsia, azon belül is különösképpen Délkelet-Ázsia az elmúlt évtizedben mennyire megerősödött és került összeköttetésbe a világ más részeivel.

A 2020-ban kirobbant globális pandémia, ahogy Ruchir Sharma írja, „nem változtatta meg a világot, hanem felerősítette a korábban megszülető trendeket”. A robotika, a digitalizáció, a mesterséges intelligencia, az okosváros-megoldások, a távmunka, a közlekedés átalakulása, a digitális oktatás, az *online* konferenciák és találkozók térnyerése mindennaposá váltak. Felerősödött a biztonság, az egészség és a család szerepe. A kihívások és a technológiai válaszok lehetőséget teremtenek arra, hogy az egyes országok a saját rendszereiket építsék fel. A védelemipar, az egészségipar, a szoftveripar, a saját innovatív megoldások, a helyi élelmiszeripar, a saját műszaki technológiai fejlesztések egyre fontosabbakká válnak a jövőben. Abishur Prakash, az indiai származású, Torontóban élő technológiai-geopolitikai gondolkodó új könyve, a *The World is Vertical* azt mutatja be, hogy a nemzetállamok ráeszméltek arra, hogy a világ

csak jelentős átalakítással menthető meg. A nyugati hatalmak olyan struktúrákat hoztak létre, melyben az egymástól függő szereplők együttesen léptek fel, és melyben a nemzeteket korábban megosztó falak és korlátok lebomlottak. A globalizációval egy mélyen integrált, határok nélküli világ felemelkedése vette kezdetét, mindenki számára egyenlő esélyeket ígérve.

A színpalak mögött azonban ez a modell számos ki-

híváshoz, frusztrációhoz, végső soron pedig a globalizáció megkérdőjelezéséhez és kritikájához vezetett. Ezért új megoldások szükségesek, amely egy vertikális világhoz vezet. Az olyan technológiák, mint például a mesterséges intelligencia, az 5G, a blokklánc-alkalmazások vagy a robotika új modellt teremtenek a világ számára. Ezek a technológiák egyfajta eszközként szolgálnak arra, hogy a nemzetek visszanyerjék a szuverenitásukat. A technológiai robbanás véget vet a globalizáció jelenlegi formájának, mellyel a világ megosztottá és technológián alapuló falakkal telivé válik. Ugyanazok az erők, melyek korábban a globalizációt hajtották, most egy vertikális világ irányába hatnak, amelyek egymással versenyeznek a technológiai szabályok felállításában.

Nézzük csak a következő példákat! 1) Az Európai Uniót évtizedekig az integráció előmozdítása vezérelte, amely közös valutát, nyitott határokat és egy meghatározó méretű gazdaságot hívott életre. A tagállamok ugyanakkor elvesztették szuverenitásukat, a világ pedig néhány kulcsterületet leszámítva az integráció nélkül haladt csendben tovább. A technológiával azonban Európa régi modelljének leáldozott. Az integráció paradigmája többé nem vonzó a kormányok számára, a szuverenitás igénye által hajtott nemzetek a technológia felé fordulva igyekeznek új szerepre szert tenni a világban. Ennek jól látható területei közé tartozik például a biotechnológia, a védelmi stratégiák, a digitális valuták, melyek kapcsán a nemzetek önállóan cselekedhetnek. 2) A globalizációra a Közel-Kelet mindig kihívásként tekintett. Az egyetlen terület, mely kivétel volt ez alól, a kőolaj, amely együttműködésre és gazdaságaik integrálására ösztönözve a regionális államokat. 3) Dél-Korea számára a sikerhez vezető utat a globalizáció jelentette. Az ország az amerikai modellhez alkalmazkodott, noha a függőség mindig kényelmetlen volt számára. A technológiával azonban Dél-Korea lecsatlakozhat a globalizációról, újfajta függetlenségre téve szert. A szülői kormány saját digitális valuta fejlesztésén dolgozik, melyet a jövőben, a globális valuták megkerülésével, külkereskedelmi ügyletek bonyolítására használhat. Az Egyesült Államoktól való elszakadás igényét jelzi az Android

a geofúzió a hálózatok geopolitikája és a geopolitika hálózata

Toronyiránt – A 309 méteres, 2006 és 2014 között épült Eurázsia felhőkarcoló Moszkvában
([Wikimedia Commons](#))

és az iOS helyettesítését szolgáló saját koreai operációs rendszer fejlesztése is. A vertikális Dél-Korea új modellt teremt Ázsia számára, és lehetővé teszi, hogy jelentősebb szerepet játsszon a térségben. 4) Kína és az Egyesült Államok technológiai harcával a két szuperhatalom különböző területekért száll versenybe. A technológia révén Kína egy „Kína-centrikusabb” struktúrával igyekszik helyettesíteni a globalizációt. Kína sokáig az amerikai szoftverektől függött, ám válaszként saját szoftvereket telepít a kínai eszközökre. Egy másik olyan terület, ahol Kína korlátozhatja az USA piacra jutását, az a mesterséges agyakhoz (*AI brains*, vagy inkább *brAIns*) kapcsolódik. A mesterséges intelligencia exportálásával Kína sokkal gyorsabban tud versenyhelyzetet teremteni, mint korábban az USA. Az USA és Kína tehát a jövőben azért fog versenyezni, hogy ki szerez kontrollt az adatok felett. A saját technológiai szabályok új törésvonalakat hozhatnak létre a világban. A két szuperhatalom számára azonban nem az egymással való küzdelem fogja jelenteni a legnagyobb kihívást, hanem az, hogy saját oldalukra állítsák az egyes országokat és a térségeket.

Röviden tehát, a technológia révén a nemzetállamok visszاسzerzik szuverenitásukat, és újraértelmezik helyüket a világban. Ahogy az absztrakt festményeket, az emberek a vertikális világot is különféle képp interpretálják majd, hiszen az több mindent, olykor egymásnak ellentétesnek látszó folyamatokat jelenthet egyszerre.

ÚJ GLOBÁLIS TERVEZÉS

A már idézett Prakash szerint a vertikális világgal a globalizáció jelenlegi formájának leáldozott. A vertikális világ nem átmeneti jelenség, hanem az idő előrehaladtával új globális földrajzot jelenthet. Ian Morris történész a Kelet és a Nyugat fejlődését az elmúlt 15 ezer évre visszamenőleg megvizsgálva azt az eredményt kapta, hogy a történelem menete a szélességi körök mentén változott, azaz a nagy változásokat a földrajz magyarázza meg s nem pedig a kultúra, a vallás, a politika vagy a genetika. A Nyugat ugyan ezer évre elveszítette vezető szerepét a Római Birodalom bukását követően, ám az 1500-as évektől kezdve ismét felemelkedett. A jövőben azonban érdemes lesz megint Kelet felé tekinteni.

Az új eurázsiai korszak innovációs jövőtengelye a 4+3 (Dél-Korea, Egyesült Arab Emirátusok, Izrael és Szingapúr, valamint Csengtu–Csungking, Sanghaj és Sencsen) központra fókuszál. A közös pont, hogy kis területű, fiatal országokról és globális központokról van szó, amelyek ötven év alatt építették fel a világ leginnovatívabb nemzeteit. Ezek az országok (KIDS, úgymint Korea, Izrael, Dubai, azaz Egyesült Arab Emirátusok és Szingapúr) természeti erőforrásban szegények, ám tudásban, innovációban és technológiában naggyá váltak, kihasználva földrajzi helyzetüket,

fontos közlekedési *hubcsomópontot* építettek ki. További közös jellemvonások, hogy erős vízióval és jövőképpel rendelkeznek. A jövőképhez erős értékrendet társítottak: a család ereje, az idősek megbecsülése, a tudás értékelése, a munkaalapú gazdaság, a vallás, erős nemzettudat, a közösség és a világ segítése, a természettel való harmonikus együttélés és a tradicionális értékek ápolása. A hagyományosat (ősit) ötvözik a modernnel, átültetve az ősi forrásokból táplálkozó értékeket a modern technológiákba. Keresik és kutatják az új technológiákat. Világszínvonalú oktatásra építenek, és a tehetségeket már gyermekkorban felismerik s gondozzák.

A sikeres jövőkép receptje világos: *családalapú és munkaközpontú társadalom és gazdaság*, amely egyszerre épít a természet, a kultúra és a jövő hármására, azaz a fenntarthatóságra, a kultúrára és a jövőképességre, amely a tehetség, a tudás, a technológia és a tőke fúziójának (4T) modellje. Ez a hosszú távú, új eurázsiai korszak pedig a fenntartható növekedésre is épít: zöld technológiákra, zöld pénzre, ökológiai szemléltre és egyensúlyra törekszik. S ahogy az élet a peremeken születik, úgy a jövőben a kaputérségekben van meg a lehetőség arra, hogy az összekapcsoltság, komplexitás és fenntarthatóság révén új központokká váljanak. ■

a technológia révén
a nemzetállamok
visszaszerzik
szuverenitásukat

